DUBBA · OYSS HAZIRLIK **CEVAP ANAHTARI**

10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Dersi 1. Dönem 1. Ortak Yazılı Sınavı · Ülke Geneli Deneme

Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Anahtar ve sorular çevrim içi

10. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı · 1. Dönem 1. Ortak Yazılı (Ülke Geneli Deneme)

1. Aşağıdaki koşma kıtasını okuyunuz.

> ***Koşma***
>
> *Elim dar olunca yüz çevirdi el,*
> *Hâlimi soracak bulunmaz bir kul,*
> *Kuru selama bile hasret gönül,*
> *Vefa bir gün imiş, ben bilmez idim.*
>
> *(Bu kıta sınav için yazılmıştır.)*

Kıtada altı çizili söz gruplarının bu dizelerdeki anlamını tahmin ediniz.

2. Aşağıdaki bağlamı okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

Okulun tiyatro kulübü, "Bozkırdan Gelen Ses" adlı kısa bir gösteri hazırlamıştır. Sahneye keçe çadırları andıran bir dekor kurulmuş, at üstünde yaşayan bir obanın insanlarını canlandıran öğrenciler ateşin çevresine oturmuştur. Ozan rolündeki Arda, elinde iki telli bir kopuzla ortaya çıkar. Dizeleri kendisi yazmıştır; kopuzun tıngırtısına uyarak onları ezgiyle söyler:

> *Obalar yola düştü,*
> *Dereler coşup taştı,*
> *Yiğitler beli aştı,*
> *Yayla yolu açılır.*
>
> *Ozan kopuzu çaldı,*
> *Kartal göklere daldı,*
> *Avcı yayını aldı,*
> *Çiçek çiçek saçılır.*
>
> *(bel: dağın alçak ve geçit veren yeri)*

2.1. Gösteride Türk edebiyatının hangi dönemine ait şiir geleneği canlandırılmaktadır? Gerekçesiyle açıklayınız.

2.2. Arda'nın dizelerinden örnek vererek canlandırılan dönemin şiir özelliklerinden **dördünü** yazınız.

3. Aşağıdaki koşmayı ve altındaki tema açıklamasını okuyunuz.

> ***Koşma***
>
> *Bir yanda dağlar var, bir yanda duman,*
> *Kervana katılsam geçer bir zaman,*
> *Selamım ulaşmaz, yoktur bir derman,*
> *Gurbetin yolları uzar da uzar.*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Bir mektup yazsam da kim götürecek,
Ulak yola düşse kaç ay sürecek,
Gönül sılayı ne zaman görecek,
Gurbetin yolları uzar da uzar.

(Bu koşma sınav için yazılmıştır.)

Açıklama: Koşmada gurbette kalan söyleyicinin sılasına ve sevdiklerine duyduğu özlem işlenmiştir.

Koşmanın söylendiği dönemde gurbetteki birinin sevdiklerinden nasıl **haber alabildiğini** koşmadan **bir dize** göstererek açıklayınız. Ardından haber almanın günümüzde ulaşım ve iletişim araçlarıyla nasıl değiştiğini bu durumla karşılaştırınız.

4. Aşağıda verilen sagu ve koşma kıtasını inceleyerek T diyagramını doldurunuz.

SAGU

Alp Er Tunga öldi mü
Isız ajun kaldı mu
Ödlek öçin aldı mu
Emdi yürek yırtılur

Anonim (Divânu Lugâti't-Türk)

Günümüz Türkçesiyle:
Alp Er Tunga öldü mü?
Kötü dünya kaldı mı?
Zaman öcünü aldı mı?
Şimdi yürek yırtılır.

(ödlek: zaman, felek; Günümüz Türkçesi aktarımı bu sınav için yapılmıştır. Ölçü ve kafiye özgün metne göre belirlenir.)

KOŞMA

Yiğit göçüp gitti, boş kaldı bağı,
Boynunu büktü yurdunun her dağı,
Söndü ateşi, yıkıldı otağı,
Analar yas tutar, kız gelin ağlar.

(Bu kıta sınav için yazılmıştır.)

Ölçüt	Sagu	Koşma
Tema		
Nazım birimi		
Ölçü		
Kafiye		
Redif		

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

5. Aşağıdaki türküyü okuyunuz.

> ***Bulut Türküsü***
>
> *Tarlada ekin sarardı,*
> *Ana göklere bakardı,*
> *Bekledik, gözler karardı,*
> *Yağmur nerde kaldı ola.*
>
> *Kavuştak:*
> *Ah bulutlar, aman bulut,*
> *Kuru toprağa can bulut.*
>
> *(Bu türkü sınav için yazılmıştır.)*

Bentteki ilk üç dizenin sonunda tekrarlanan sesleri gösteriniz. Bu ses tekrarının türkünün ahengine ve söyleyicinin duygusunu yansıtmaya etkisini açıklayınız.

6. Aşağıdaki ninniyi okuyunuz ve ninniden hareketle soruları cevaplayınız.

> ***Ninni***
>
> *Ninni kuzum, ninni ninni,*
> *Ayın ışığı beşikte,*
> *Tatlı uyku gelsin sana,*
> *Ana bekler o eşikte.*
>
> *Uyu kuzum, uyu yavrum,*
> *Babanın yolu pek uzak,*
> *Kapının önü yeşil bağ,*
> *Döner gelir, açar kucak.*
>
> *(Bu ninni sınav için yazılmıştır.)*

6.1. Ninnide kullanılan isim tamlamalarından ve sıfat tamlamalarından **üçer** örnek yazınız.

6.2. İsim ve sıfat tamlamalarının ninniye katkısını ninniden **birer** örnek vererek kısaca açıklayınız.

7. Aşağıdaki masalı okuyunuz ve masaldan hareketle soruları cevaplayınız.

> ***SUSUZ KÖYÜN KAVALI***
>
> *Bir varmış, bir yokmuş. Dağlar dumanlı, ovalar çimenli iken; leylekler kar üstünde halay çekerken, kurbağalar dalda türkü söylerken ben de dedemin kavalını üfleyip bir türlü ses çıkaramazken…*
>
> *Yüksek bir dağın eteğindeki küçük bir köyde Gülsüm adında bir çoban kız, yaşlı babasıyla yaşarmış. Köyün bütün suyu, dağın başındaki tek pınardan gelirmiş. Bir yaz sabahı köylüler bakmışlar ki çeşmelerden bir damla su akmıyor. Meğer dağın öbür yüzünden gelen bir dev, pınarın ağzına koca bir kaya koymuş, suyu kendine ayırmış.*
>
> *Köyün en güçlü üç yiğidi sopalarını kapıp dağa çıkmış. Dev onları görünce öyle bir bağırmış ki üçü de geldikleri yoldan koşa koşa geri dönmüş. Günler geçtikçe ekinler sararmış, hayvanlar susuzluktan meleşmeye başlamış. Bunu gören Gülsüm, "Bu işi kol gücü değil, akıl çözer." demiş. Heybesine bir parça taze peynir koymuş, kavalını da beline sokup yola düşmüş.*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Pınarın başına varınca dev kükremiş:

— Kimsin sen, bu dağa izinsiz çıkan?

— Ben senden de güçlüyüm, demiş Gülsüm.

Dev gülmüş, yerden bir taş alıp avucunda ufalamış:

— Bunu yapabilir misin?

Gülsüm heybesinden peyniri çıkarmış, taş diye avucunda sıkmış; peynirin suyu parmaklarının arasından damla damla akmış.

— Sen taşı ufaladın, ben taştan su çıkardım, demiş.

Dev şaşırmış ama pes etmemiş. "Benim sesim dağları titretir!" diyerek bir daha bağırmış. Sesi kayalara çarpıp sönmüş. Gülsüm de kavalını dudağına götürüp öyle bir ezgi çalmış ki ses vadiden vadiye yansımış; sanki her kayanın ardında bir çoban, kavalıyla ona karşılık veriyormuş. Dev, dağdaki bütün çobanların kızın yardımına geldiğini sanmış. Korkusundan pınarın ağzındaki kayayı kaldırıp uçuruma atmış, dağın öbür yüzüne kaçmış. Bir daha da o yöreye uğramamış.

Pınardan fışkıran su gürül gürül köye inmiş. Köylüler Gülsüm'ü türküler söyleyerek karşılamışlar. Gülsüm de pınarın başına bir çeşme yaptırmış, çeşmenin taşına "Su herkesindir." diye yazdırmış.

Onlar ermiş muradına, biz de kavuşalım suyumuza. Bu masal da burada bitsin; çeşmeniz hiç kurumasın, kavalınız hiç susmasın.

(Bu masal sınav için yazılmıştır.)

7.1. Film şeridinin sekiz karesine yazılmak üzere, masalın olaylarını sırasıyla anlatan **sekiz** özet cümle oluşturunuz.

7.2. Masalı film şeridine dönüştürmek için dört karenin sahne betimi hazırlanmıştır. Bu karelerden hangisi masalın film şeridinde kullanılamaz? Gerekçesini yazınız.

- **1. kare:** Çeşmelerin başında boş testilerle bekleyen köylüler; arkada sararmış ekinler.
- **2. kare:** Pınarın ağzındaki koca kayanın yanında kükreyen dev ve karşısında heybesiyle duran çoban kız.
- **3. kare:** Köyün üç yiğidi, yere serilmiş devin başında sopalarını havaya kaldırmış, sevinç çığlıkları atıyor.
- **4. kare:** Kavalını çalan çoban kız; kayaların ardından yankılanan sesler ve korkuyla geri çekilen dev.

7.3. Masalın film şeridinde kullanılmak üzere yazılan aşağıdaki cümlelerde **altı** yazım yanlışı vardır. Yanlış yazılan sözcükleri bulunuz ve doğru biçimlerini yazınız.

Köyün suyu kesilince herkez çaresizce bekledi. Yiğitler birşey yapamadan geri döndü. Ama küçük çoban kızda yılmadı. Yanlız başına dağın yolunu tuttu. Köylüler türkü söyliyerek kızı karşıladı. Pekçok kişinin yapamadığını aklıyla başardı.

Puanlama anahtarı ve örnek cevaplar Dubba'nın hazırladığı örneklerdir; resmî değerlendirme ölçütleri ODSGM ve okulun tarafından belirlenir.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Soru – Öğrenme Çıktısı – Beceri

Soru	Öğrenme çıktısı	Beceri
1	TDE2.2. “Sözün Ezgisi” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.12. Mevcut Bilgiye/Veriye Dayalı Tahmin Etme
2	TDE2.3. “Sözün Ezgisi” temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme	KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.4. Çözümleme
3	TDE2.2. “Sözün Ezgisi” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.7. Karşılaştırma
4	TDE2.3. “Sözün Ezgisi” temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme	KB2.7. Karşılaştırma, KB2.4. Çözümleme
5	TDE2.2. “Sözün Ezgisi” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.14. Yorumlama
6	TDE2.3. “Sözün Ezgisi” temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme	KB2.4. Çözümleme
7	TDE4.2. Dinlediği/izlediği metni film şeridi hâline getireceği yazısına içerik oluşturabilme; TDE4.3. Film şeridi hâline getirdiği yazısını düzenlerken kural uygulayabilme	KB2.13. Yapılandırma

Puanlama Tablosu

1	2.1	2.2	3	4	5	6.1	6.2	7.1	7.2	7.3	Toplam
10	4	16	10	10	15	6	9	8	6	6	100

Çözümler ve Puanlama Anahtarı

1. TAM PUAN (10 PUAN)

Puan dağılımı 5+5'tir. Her söz grubunun anlamı kıtadaki bağlama uygun açıklanmalıdır.

- **Elim dar (eli dar olmak) (5 puan):** Parasız, yoksul olmak; geçim sıkıntısı çekmek. Söyleyici, yoksul düştüğünde çevresindekilerin kendisinden uzaklaştığını anlatır.
- **Kuru selam (5 puan):** İçten bir ilgi taşımayan, yalnızca söz olarak verilen selam; en küçük, en basit ilgi. Söyleyici, eskiden yanında olanlardan böyle sıradan bir selamı bile göremediğini anlatır.

Örnek doğru cevap: "'Elim dar' sözü, söyleyicinin yoksul düşmesini, parasız kalmasını anlatıyor. 'Kuru selam' ise içten gelmeyen, yalnızca söz olarak verilen bir selamdır. Söyleyici, eli dar olunca dostlarından böyle basit bir selamı bile göremez olduğunu söylüyor."

Bu anlamları ifade eden cevaplar doğru kabul edilir.

KISMİ PUAN: Her söz grubu ayrı puanlanır ve puanlar toplanır.

- Söz grubunun anlamını bağlama tam oturmayan, genel bir anlamla veren cevap o söz grubu için 3 puan alır. Örnekler: "eli dar" için yalnız "zor durumda olmak", "kuru selam" için yalnız "kısa bir selam".
- Yalnız bir söz grubunu bağlama uygun açıklayan cevap 5 puan alır.

SIFIR PUAN: Söz grubu kelimelerin gerçek anlamıyla açıklanmışsa ("eli küçük olmak", "nemsiz selam") ya da bağlamla ilgisiz bir anlam yazılmışsa o söz grubu 0 puan alır. İki söz grubu da böyle açıklanmışsa ya da madde boş bırakılmışsa 0 puan verilir.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

2.1. TAM PUAN (4 PUAN)

Beklenen cevap: İslamiyet öncesi Türk şiiri, yani sözlü kültür dönemi canlandırılmaktadır (2 puan). Gerekçe olarak gösteride bir **ozanın kopuz** eşliğinde dizelerini **ezgiyle** söylemesi ve sahnede **at üstünde yaşayan bir obanın**, yani atlı-göçebe bir hayatın canlandırılması gösterilir (2 puan). Gerekçe için bu ipuçlarından biri yeterlidir.

Örnek doğru cevap: "İslamiyet öncesi Türk şiiri canlandırılıyor. Çünkü ozan, şiirini kopuz eşliğinde ezgiyle söylüyor ve sahnede göçebe bir oba hayatı gösteriliyor."

"Sözlü dönem", "İslamiyet öncesi dönem", "koşuk dönemi" ifadeleri de dönem için doğru kabul edilir.

KISMİ PUAN:

- Yalnız dönemi doğru adlandırıp gerekçe yazmayan ya da bağlamla ilgisiz bir gerekçe yazan cevap 2 puan alır.
- Kopuz, ozan, ezgiyle söyleme ya da göçebe oba hayatı gibi doğru bir gerekçe yazıp dönemi adlandırmayan ya da yanlış adlandıran cevap 2 puan alır.

SIFIR PUAN: Dönem yanlışsa ve gerekçe bağlamla uyuşmuyorsa (ör. "Divan şiiri, çünkü aşk anlatılıyor") ya da madde boş bırakılmışsa 0 puan verilir.

2.2. TAM PUAN (16 PUAN)

Her özellik 4 puandır: özelliğin terimle doğru yazılması 2 puan, Arda'nın dizelerinden ya da gösteriden doğru örnek verilmesi 2 puan (4 × 4 = 16 puan). Aşağıdaki özelliklerden herhangi dördü kabul edilir.

1. **Ezgiyle ve sözlü olarak söylenir (2 puan):** Arda dizeleri kopuz eşliğinde ezgiyle söyler; "Ozan kopuzu çaldı," dizesi de bu söyleyişi anlatır (2 puan).
2. **Nazım birimi dörtlüktür (2 puan):** Dizeler dörder dizelik iki bölümden oluşur (2 puan).
3. **Hece ölçüsü kullanılmıştır (2 puan):** Her dize 7 hecelidir: O-ba-lar-yo-la-düş-tü (7 hece) (2 puan).
4. **Kafiye düzeni aaab, cccb biçimindedir (2 puan):** Her dörtlükte ilk üç dize kendi arasında, dördüncü dizeler de birbiriyle kafiyelidir: düştü / taştı / aştı …, açılır / saçılır (2 puan).
5. **Kafiye kullanılmıştır (2 puan):** İlk dörtlükte "düş-, taş-, aş-" sözcüklerindeki "ş" sesi yarım kafiyedir. İkinci dörtlükte "çal-, dal-, al-" sözcüklerindeki "al" sesleri tam kafiyedir. Dördüncü dizelerde "aç-, saç-" sözcüklerindeki "aç" sesleri tam kafiyedir. Bu örneklerden birini yazmak yeterlidir (2 puan). "Taştı / aştı" arasındaki "aş" tam kafiyesini gösteren cevap da doğru kabul edilir.
6. **Redif kullanılmıştır (2 puan):** Birinci dörtlükte "-tü / -tı", ikinci dörtlükte "-dı" geçmiş zaman eki rediftir; dördüncü dizelerde "-ılır" (açılır / saçılır) rediftir. Bu örneklerden birini yazmak yeterlidir (2 puan).
7. **Doğa, göçebe hayat ve yiğitlik teması işlenmiştir (2 puan):** Obaların yola düşmesi, yaylaya göç, derelerin taşması, çiçeklerin açması, yiğitlerin beli aşması ve avcının yayını alması anlatılır (2 puan).
8. **Sade bir dil kullanılmıştır (2 puan):** Dizelerde "oba, yayla, kopuz, yiğit, kartal, yay" gibi Türkçe kelimeler ve gerçek anlamlı söyleyişler vardır (2 puan).

Kafiye (5) ve redif (6) ayrı özellik olarak sayılır. Kafiye düzeni (4) ile kafiye örneği (5) aynı cevapta birlikte yazılırsa tek özellik sayılır; iki ayrı özellik olarak puanlanmaz. Öğrenci dörtten fazla özellik yazmışsa ilk dördü değerlendirilir.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

KISMİ PUAN: Her özellik ayrı puanlanır ve puanlar toplanır; toplam 16 puanı aşamaz.

- Özelliği terimle doğru yazıp dizelerden örnek vermeyen cevap o özellik için 2 puan alır (ör. yalnız "hece ölçüsü vardır").
- Dizelerden doğru örnek verip özelliğin adını (terimi) yazmayan cevap o özellik için 2 puan alır (ör. "-dı sesleri her dizenin sonunda tekrar ediyor" deyip bunun redif olduğunu söylemeyen).

SIFIR PUAN: Bir özellik dönemle ilgisizse ya da örneği dizelerde yoksa o özellik 0 puan alır. Özelliklerin hiçbiri doğru değilse ya da madde boş bırakılmışsa 0 puan verilir. Ölçüyü "11'li hece" ya da kafiye düzenini "abab" gibi dizelerle uyuşmayan biçimde yazan cevap o özellik için puan almaz.

---

3. TAM PUAN (10 PUAN)

Beklenen cevap dört bileşenden oluşur:

1. **Dize tespiti (3 puan):** Haber almanın güçlüğünü gösteren bir dize yazılır: "Ulak yola düşse kaç ay sürecek," ya da "Bir mektup yazsam da kim götürecek," ya da "Kervana katılsam geçer bir zaman," ya da "Selamım ulaşmaz, yoktur bir derman,".
2. **O dönemde haber alma (2 puan):** O dönemde haber ancak ulakla, kervanla ya da yolcularla gönderilebilir; haber aylar sonra ulaşır ya da hiç ulaşmaz. Bu yüzden gurbetteki kişi sevdiklerinden uzun süre habersiz kalır.
3. **Günümüzde haber alma (2 puan):** Günümüzde telefon, mesaj, görüntülü görüşme, e-posta gibi iletişim araçlarıyla haber anında alınır; otobüs, uçak gibi ulaşım araçlarıyla aylar süren yollar saatlere iner.
4. **Karşılaştırma ve anlam bütünlüğü (3 puan):** İki dönem birbirine bağlanarak karşılaştırılır. Örneğin "Uzaklık eskiden bir engeldi, bugün haber almayı geciktirmiyor." ya da "Özlem sürse de habersizliğin verdiği kaygı azaldı." denir. Açıklamanın cümleleri arasında anlam bütünlüğü bulunur.

Örnek doğru cevap: "'Ulak yola düşse kaç ay sürecek' dizesi, o dönemde haberin ancak bir ulakla, aylar süren bir yolculukla gönderilebildiğini gösteriyor. Söyleyici bu yüzden sevdiklerinden uzun süre habersiz kalıyor. Günümüzde ise telefonla ya da görüntülü görüşmeyle sevdiklerimizden anında haber alabiliyoruz; uçakla aylar süren yolu birkaç saatte aşabiliyoruz. Böylece uzaklık eskisi gibi haber almanın önünde bir engel olmaktan çıktı. Özlem yine var ama habersizliğin verdiği kaygı azaldı."

Bu anlamları ifade eden cevaplar doğru kabul edilir.

KISMİ PUAN: Her bileşen kendi puanını alır ve puanlar toplanır; toplam 10 puanı aşamaz.

- Yalnız doğru dizeyi yazan cevap 3 puan alır.
- Dize yazmadan o dönemi ve günümüzü anlamlı biçimde karşılaştıran cevap 7 puan alır.
- Dört bileşeni yazıp cümleler arasında anlam bütünlüğü kuramayan cevap 7 puan alır.
- Dizeyi yazıp yalnız günümüzdeki araçları sayan cevap 5 puan alır.

SIFIR PUAN: Koşmayla ilgisiz bir dize yazılmışsa ve açıklama haber almayla ilgili değilse, iki dönem karşılaştırılmadan yalnız genel bir yorum yapılmışsa ("Eskiden her şey zordu.") ya da madde boş bırakılmışsa 0 puan verilir.

---

4. TAM PUAN (10 PUAN)

Tabloda 10 hücre vardır; her doğru hücre 1 puandır (10 × 1 = 10 puan).

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Ölçüt	Sagu	Koşma
Tema	Bir kahramanın (Alp Er Tunga'nın) ölümünden duyulan acı, yas	Bir yiğidin ölümünden duyulan acı, yas
Nazım birimi	Dörtlük	Dörtlük
Ölçü	7'li hece ölçüsü (Alp-Er-Tun-ga-öl-di-mü: 7 hece)	11'li hece ölçüsü (Yi-ğit-gö-çüp-git-ti-boş-kal-dı-ba-ğı: 11 hece)
Kafiye	"öl-, kal-, al-" sözcüklerindeki "l" sesi: yarım kafiye	"bağ, dağ, otağ" sözcüklerindeki "ağ" sesleri: tam kafiye
Redif	"-di mü / -dı mu" (geçmiş zaman eki ve soru eki)	"-ı" (bağı, dağı, otağı: iyelik eki)

Tema hücresinde "ölüm, ölüm acısı, yas, ağıt" ifadeleri kabul edilir. Sagunun kafiye hücresinde "kaldı / aldı" arasındaki "al" tam kafiyesini gösteren cevap da doğru kabul edilir. Kafiye hücresinde yalnız kafiyeli sesi ya da sözcükleri gösteren cevap (ör. "l sesi", "ağ sesi") kafiye türü yazılmasa da tam puan alır. Ölçü sagunun özgün metnine göre belirlenir.

KISMİ PUAN: Her hücre ayrı puanlanır; doğru hücre sayısı kadar puan verilir. Ölçü hücresine yalnız "hece ölçüsü" yazılıp hece sayısı verilmemişse o hücre puan almaz. Redif hücresinde kafiye ile redif birlikte tek parça yazılmışsa (ör. sagu için "-ldı mu", koşma için "-ağı") o hücre puan almaz.

SIFIR PUAN: Metinler incelendiğinde ulaşılamayacak cevaplar (ör. koşmanın nazım birimini "beyit", sagunun ölçüsünü "aruz" yazmak) o hücre için 0 puan alır. Tablo boş bırakılmışsa ya da hücrelerin hiçbiri doğru değilse 0 puan verilir.

---

5. TAM PUAN (15 PUAN)

Beklenen cevap üç bileşenden oluşur (5+5+5):

1. **Ses tekrarının tespiti (5 puan):** İlk üç dize "sarardı, bakardı, karardı" sözcükleriyle biter; dize sonlarında "-ardı" (a-r-d-ı) sesleri tekrarlanır.
2. **Ahenge etkisi (5 puan):** Dize sonlarında aynı seslerin dönmesi, türküye kulağa hoş gelen düzenli bir ses akışı kazandırır. Bu tekrar türkünün ezgiyle söylenmesini kolaylaştırır ve dizeleri akılda kalıcı kılar. "a" ünlüsünün sık tekrarı da bu ahengi güçlendirir.
3. **Duyguyu yansıtmaya etkisi (5 puan):** Tekrarlanan "-ardı" sesleri, birbiri ardınca gelen kötü durumları (ekinin sararması, gözlerin kararması) aynı ses kalıbında birleştirir. Böylece uzun süren, çaresiz bir bekleyişin hüznü ve kaygısı yoğunlaşır. Kavuştaktaki "Kuru toprağa can bulut." dizesiyle bu kaygı, yağmura duyulan özleme ve yalvarışa dönüşür.

Örnek doğru cevap: "İlk üç dize 'sarardı, bakardı, karardı' sözcükleriyle bitiyor; '-ardı' sesleri tekrarlanıyor. Bu tekrar türküye düzenli, ezgili bir ses kazandırıyor ve türküyü akılda kalıcı yapıyor. Aynı sesin her dizede geri gelmesi, ekinin sararmasını, ananın göğe bakmasını ve gözlerin kararmasını birbirine bağlıyor. Böylece söyleyicinin çaresiz bekleyişi ve yağmur gelmeyecek diye duyduğu kaygı her dizede biraz daha artıyor."

Ses tekrarını kafiye ve redif olarak ayırarak gösteren cevap da tespit bileşeninden tam puan alır: "-dı" geçmiş zaman eki rediftir; "sarar-, bakar-, karar-" sözcüklerindeki "ar" sesleri tam kafiyedir ("sarar-, karar-" arasındaki "arar" benzerliğini gösteren cevap da doğru kabul edilir).

Duygu olarak "çaresizlik, kaygı, hüzün, umutsuzluk, yorgunluk, bekleyişin sıkıntısı" kabul edilir. Bu anlamları ifade eden cevaplar doğru kabul edilir.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

KISMİ PUAN: Her bileşen kendi puanını alır ve puanlar toplanır.

- Yalnız ses tekrarını doğru gösteren ya da yalnız duyguyu açıklayan cevap 5 puan alır.
- Ses tekrarını gösterip yalnız ahenge ya da yalnız duyguya etkisini açıklayan cevap 10 puan alır.
- Ses tekrarını göstermeden ahenk ve duygu etkisini açıklayan cevap 10 puan alır.

SIFIR PUAN: Yalnız "Ahenk sağlar." ya da "Türkü hüzünlüdür." gibi tekrarın etkisini açıklamayan yüzeysel cevaplar, bentte olmayan sesleri gösteren cevaplar ya da boş bırakılan madde 0 puan alır.

6.1. TAM PUAN (6 PUAN)

Ninnide tamlayanı ve tamlananı birlikte söylenmiş tam üç isim tamlaması ve üç sıfat tamlaması vardır; üç isim tamlamasının üçü de belirtili isim tamlamasıdır, ninnide belirtisiz isim tamlaması yoktur. Her doğru tamlama 1 puandır (6 × 1 = 6 puan).

- **İsim tamlamaları:** ayın ışığı, babanın yolu, kapının önü
- **Sıfat tamlamaları:** tatlı uyku, o eşik(te), yeşil bağ

Tamlamaların ninnideki çekimli biçimiyle yazılması da doğru kabul edilir ("o eşikte").

KISMİ PUAN: Her doğru tamlama 1 puan alır. Örneğin iki isim ve bir sıfat tamlaması yazan öğrenci 3 puan alır. Doğru bir tamlama yanlış türün altına yazılmışsa (ör. "tatlı uyku" isim tamlaması olarak) puan almaz.

SIFIR PUAN: Tamlama olmayan söz grupları ("Ana bekler", "pek uzak", "açar kucak") puan almaz. "Kuzum", "yavrum" gibi iyelik ekli tek kelimelik hitaplar da örnek olarak kabul edilmez; bu sözlerde tamlayan ("benim") söylenmemiştir, soru ninnide iki kelimesi birlikte geçen tamlamaları ister. Yazılanların hiçbiri tamlama değilse ya da madde boş bırakılmışsa 0 puan verilir.

6.2. TAM PUAN (9 PUAN)

Beklenen cevap dört bileşenden oluşur:

- **İsim tamlamasından örnek (2 puan):** ayın ışığı, babanın yolu ya da kapının önü.
- **İsim tamlamasının katkısı (3 puan):** İsim tamlamaları bir varlığı başka bir varlığa bağlayarak **aidiyet** bildirir. "Babanın yolu" ve "kapının önü" tamlamaları ninniyi evin, ailenin ve beklenen babanın dünyasına bağlar; bebeğin ait olduğu yuvayı somutlaştırır.
- **Sıfat tamlamasından örnek (2 puan):** tatlı uyku, o eşik ya da yeşil bağ.
- **Sıfat tamlamasının katkısı (2 puan):** Sıfat tamlamaları varlıkları niteleyerek ya da göstererek **tasvir** yapar. "Tatlı uyku" uykuyu sevecen bir sözle niteler, "yeşil bağ" kapının önünü gözde canlandırır, "o eşik" ananın beklediği yeri gösterir. Böylece okurun zihninde huzurlu bir ev görüntüsü oluşur.

Örnek doğru cevap: "'Babanın yolu' isim tamlamasında yol babaya bağlanıyor. Bu tamlama ninniye aile içindeki bekleyişi katıyor ve bebeğin bir yuvaya ait olduğunu hissettiriyor. 'Yeşil bağ' sıfat tamlaması ise kapının önünü niteleyerek gözümüzün önünde canlı, huzurlu bir ev görüntüsü oluşturuyor."

Bu anlamları ifade eden cevaplar doğru kabul edilir.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

KISMİ PUAN: Dört bileşen ayrı puanlanır ve puanlar toplanır; toplam 9 puanı aşamaz.

- Yalnız isim tamlamasından doğru örnek veren cevap 2 puan alır.
- Yalnız aidiyet katkısını açıklayan cevap 3 puan alır.
- Yalnız sıfat tamlamasından doğru örnek veren cevap 2 puan alır.
- Yalnız tasvir katkısını açıklayan cevap 2 puan alır.

SIFIR PUAN: Tamlamalardan örnek vermeden yapılan genel açıklamalar ("Tamlamalar ninniyi güzelleştirir."), örnek verilip aidiyet ya da tasvir katkısına değinmeyen cevaplar ve ilgisiz cevaplar 0 puan alır.

7.1. TAM PUAN (8 PUAN)

Masalın olaylarını zaman sırasıyla veren sekiz özet cümle beklenir. Bu bileşen 6 puandır. Cümlelerde masalın dönüm noktaları da vurgulanmalıdır: suyun kesilmesi, peynirle yapılan hile, kavalın yankısıyla devin kaçması. Bu bileşen 2 puandır.

Örnek doğru cevap:

1. Bir dağ köyünde Gülsüm adında bir çoban kız, yaşlı babasıyla yaşar.
2. Bir dev, pınarın ağzını kocaman bir kayayla kapatır ve köyün suyu kesilir.
3. Köyün üç yiğidi devin üzerine gider ama devin bağırışından korkup geri döner.
4. Ekinler sararıp hayvanlar susuz kalınca Gülsüm, işi akılla çözmeye karar verir.
5. Gülsüm heybesine peynir, beline kavalını alıp pınarın başına çıkar.
6. Dev taşı ufalar; Gülsüm ise taş diye peyniri sıkıp ondan su çıkarır.
7. Gülsüm'ün kavalı vadide yankılanınca dev, bütün çobanların geldiğini sanıp kayayı atar ve kaçar.
8. Su köye döner, köylüler Gülsüm'ü türkülerle karşılar ve Gülsüm pınarın başına bir çeşme yaptırır.

Olayları doğru sırayla veren, farklı sözcüklerle kurulmuş özet cümleler doğru kabul edilir.

KISMİ PUAN:

- Olay akışı bileşeni: 8 doğru ve sıralı cümle 6 puan alır. 6–7 doğru ve sıralı cümle 4 puan, 4–5 doğru ve sıralı cümle 2 puan alır. 3 ve daha az doğru cümle bu bileşenden puan almaz. Sırası bozuk ya da masalda olmayan bir olayı anlatan cümle doğru sayılmaz.
- Dönüm noktaları bileşeni: üç dönüm noktasından en az ikisi vurgulanmışsa 2 puan, yalnız biri vurgulanmışsa 1 puan verilir.
- İki bileşenin puanları toplanır.

SIFIR PUAN: Olayları yanlış aktaran, kişilerin rollerini karıştıran (ör. devi yiğitlerin yendiğini yazan) ya da masalla ilgisiz cümleler 0 puan alır. Madde boş bırakılmışsa 0 puan verilir.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

7.2. TAM PUAN (6 PUAN)

Beklenen cevap üç bileşenden oluşur (2+2+2):

1. **Kullanılamayacak kare (2 puan):** 3. kare.
2. **Masaldaki gerçek durum (2 puan):** Masalda köyün yiğitleri devi yenemez; devin bağırışından korkup koşa koşa geri döner. Devi kaçıran, kavalının yankısıyla onu korkutan Gülsüm'dür. Dev yere serilmez, dağın öbür yüzüne kaçar.
3. **Uyumsuzluğun açıklanması (2 puan):** 3. kare olay akışını değiştirir ve masalın "kol gücü değil, akıl" iletisine aykırı düşer. Bu kare kullanılırsa film şeridi masalın anlattığından farklı bir hikâye anlatır.

Örnek doğru cevap: "3. kare kullanılamaz. Masalda yiğitler devin sesinden korkup kaçar; devi yenen güç değil, Gülsüm'ün aklıdır. Dev yere serilmez, kavalın yankısından korkup kaçar. Bu kare masalın 'akıl güçten üstündür' iletisiyle çeliştiği için film şeridine konamaz."

Bu anlamları ifade eden cevaplar doğru kabul edilir.

KISMİ PUAN: Her bileşen ayrı puanlanır ve puanlar toplanır.

- Yalnız "3. kare kullanılamaz." tespitini yapan cevap 2 puan alır.
- Kareyi doğru seçip yalnız masaldaki gerçek durumu yazan cevap 4 puan alır.
- Kareyi doğru seçip yalnız masalın iletisiyle uyumsuzluğu açıklayan cevap 4 puan alır.

SIFIR PUAN: 1, 2 ya da 4. kareyi seçen cevap 0 puan alır; bu karelerin her biri masalda geçen bir olayı gösterir. Kare belirtmeden genel açıklama yapan cevap ve boş bırakılan madde de 0 puan alır.

7.3. TAM PUAN (6 PUAN)

Yanlış yazılan altı sözcük ve doğru biçimleri; her doğru düzeltme 1 puandır (6 × 1 = 6 puan):

Yanlış biçim	Doğru biçim
herkez	herkes
birşey	bir şey
kızda	kız da (bağlaç olan "da" ayrı yazılır)
Yanlız	Yalnız
söyliyerek	söyleyerek
Pekçok	Pek çok

KISMİ PUAN: Doğru biçimi yazılan her sözcük 1 puan alır. Yanlış sözcüğü bulup doğru biçimini yazmayan ya da yine yanlış yazan cevap o sözcük için puan almaz.

SIFIR PUAN: Yazımı doğru olan sözcükleri yanlış diye gösteren ("çaresizce", "karşıladı" gibi) ya da yanlış sözcüklerin doğru olmayan biçimlerini yazan cevaplar o sözcükler için puan almaz. Hiçbir düzeltme doğru değilse ya da madde boş bırakılmışsa 0 puan verilir.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif